

Asia: VN/16699/2021

Lausuntopyyntö kuntia koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämistä

1. Taustatiedot

Klikkaa ja lisää otsikko valintakysymykselle

Kuntayhtymä

2. Ehdotukset kuntien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi

Ehdotus 1: Ohjauksen ja rahoituksen periaatteiden selkiyttäminen

Ehdotus on tarpeellinen kokonaisuuden hallinnan ja kehittämisen kannalta, nyt etenkin muuttuvassa tilanteessa hyvinvointialueiden aloittaessa.

Rahoituksen myöntäjien yhteistyön tiivistäminen on myös tarpeen. Rahoituksen käyttöön liittyviä ohjeita/ehtoja voitaisiin selkiyttää eri ministeriöiden kesken. Rahoituksen periaatteiden ja sisältöjen suunnittelussa kannattaa kuulla myös alueilta tulevia huomioita ja kehittämisen kautta saatuja oppeja ja hyviä käytäntöjä.

Ehdotus 2: Hyvinvointialueiden ja kuntien tehtävien muutoksen vaikutusten huomiointi

Avustustoiminnassa on huomioitava isoimmat linjat ja kehityssuunnat. Tämä koskee esimerkiksi suunnitelmallisuutta (vuosikellomaisuutta) ja ennakoitavuutta, mutta myös kehittämistoiminnan jatkuvuutta esimerkiksi kuntien ja hyvinvointialueiden välillä/kesken. Kaikki toimijat niin alueilla kuin kansallisesti tähtäävät kehitystoimillaan siihen, että asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä voidaan edistää, ylläpitää ja tukea. Jatkossa hyvinvointialueiden kehittämisrahoituskokonaisuudessa toivotaan huomioitavan kannustavasti myös ennalta tehty eli perustasoa pidemmälle viety työ integraatiossa.

Ehdotus 3: Heikossa taloudellisessa asemassa olevien kuntien huomioiminen

Ehdotukset vaikuttavat sopivilta. Huomiota tulisi myös kiinnittää siihen, miten kunnissa ja kuntien välissä yhteistyössä on pystytty edistämään kansallisen tason tavoitteita. Yleis- ja erityisavustusten myöntämisen perusteita (kriteerejä) on syytä kirkastaa.

Ehdotus 4: Vuosikellon mukainen ennakoitava toiminta

Vuosikellomaisuuteen panostaminen on kannatettavaa. Tämän tulisi tapahtua kuitenkin niin, että ns. ennakoimattomat tukitarpeet voitaisiin huomioida kesken vuoden. Lisäksi valtionavustuspäätösten tulisi valmistua nykyistä nopeammin niin, että hankkeita pystyttäisiin suunnitellusti käynnistämään ilman pidempää viivettä aloitukseen (toisinaan rahoituspäätöstä joutuu odottamaan suunniteltua kauemmin ja tällöin myös hankkeelle suunniteltu aikataulu muuttuu).

Hankevaikutusten arviointiin tarvitaan kaikille toimijoille tarpeellista koulutusta ja tukea. Esimerkiksi tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushjelman kehittämishankkeissa käytössä oleva aluekoordinaattorimalli ja yhteiset arviointiin liittyvät tilaisuudet ovat alueiden kehittämistyötä tukevia.

Arviointia tehdään koko hankkeen elinkaaren aikana esim. maksatushakemusten yhteydessä. Ns. loppuarvioinnin osalta olisi tarpeen etenkin lainsäädännön muutokseen valmistautuvissa hankkeissa tehdä jälkikäteisarviointia yhdessä rahoittajan kanssa esimerkiksi parin vuoden ajan hankkeen päättymisestä.

Vuosikellomaisella toiminnalla tulisi voida myös arvioida tarvetta jatko- ja täydennysrahoituksiin. Hankkeen sisältö vaikuttaa tyypillisesti myös hankkeen keston, jolloin olisi hyvä huomioida nykyistä tarkemmin muun muassa, onko hankkeella tarkoitus kokeilla jotakin uutta, tuottaa innovatiivisia ratkaisuja ja tietoa taikka vastata tulevaan lainsäädännön muutokseen.

Ehdotus 5: Laaja-alaisen ymmärryksen, tiedon ja kuulemisen edistäminen

Ehdotukset toimenpiteistä tarpeellisia, ja moni esitetystä toimenpiteistä toteutuu jo nykymallissa.

Ehdotus 6: Pienten toimijoiden ja hankkeiden avustamisen vaikuttavuuden parantaminen

Kuten ehdotettu, tarvitaan ymmärrystä erilaisista tilanteista ja ratkaisujen tuottamisesta. Samaan tulokseen voidaan päästä eri tavoin ja sitä varten on hyvä kannustaa muun muassa yli alueiden tehtävään yhteistyöhön ja yhteiskehittämiseen. Yhteiskehittämisessä on kuitenkin tarpeen pystyä määrittelemään päätavoitteet ja toimenpiteet siten, että ne eivät "hävitä" pienten toimijoiden tunnistettuja tarpeita.

Tärkeää on myös päästä käyttämään yhteistä tietopohjaa vertailujen ja muun arvioinnin tueksi. Lisäksi tarvitaan pitkäjänteisyyttä esimerkiksi jatko- ja täydennys Hankkeiden muodossa taikka hankkeita monistamalla niin, että toisten hankkeiden tuloksia hyödynnetään niin sanottujen tarpeettomien virheiden tai päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Ehdotus 7: Verkostojen hyödyntäminen

On ollut hienoa huomata, miten sekä rahoituksen myöntäjät, hallinnoijat että hanketoteuttajat ovat vahvistaneet verkostomaista toimintaa. Tähän tehdyt ehdotukset vahvistavat tätä suuntausta.

Ehdotus 8: Avustustoiminnan roolien ja prosessien selkeyttäminen

Kannatettavat ehdotukset tähän kokonaisuuteen, voivat sujuvoittaa prosesseja ja toimintamalleja.

Ehdotus 9: Yhtenäisyyden ja läpinäkyvyyden parantaminen

Esitys yhteisistä ja yhtenäisistä verkkopalveluista (hae, tutki ja hallinnoi) selkeyttää toimintaa ja kokonaiskuvaa sekä pystyy auttamaan kehitystarpeiden tunnistamisessa. Avustusehtojen tarkastelu eri rahoitusta myöntävien tahojen kesken tarpeen. Sisältöjen ja prosessien tarkastelun lisäksi yhteinen kieli (sanasto) on tarpeen ja esimerkiksi investointien yhteinen määrittely kannatettavaa.

Ehdotus 10: Vaikutusten arvioinnin ja mittauksen periaatteiden hyödyntäminen

Pääosin kannatettava ehdotuskokonaisuus. Koska kehittämisessä ja kehittämishankkeissa pitää pystyä kehittämään ja kokeilemaan jotakin uutta, hyvinkin rohkeasti ja innovatiivisesti, tulisi myös tunnistaa se, että esimerkiksi välillisten ja välittömien hyötyjen, vaikutusten ja tulosten arviointi ei välttämättä ole aina yhtä selkeää. Tällöin tulee kiinnittää tietoisesti huomiota mm. indikaattoreiden/mittareiden valintaan, niiden validiuteen sekä tietopohjaan.

Tieto, tiedon käyttäminen ja tiedolla johtaminen on tärkeää kaikissa kehittämiselinkaaren vaiheissa (rahoituksen ja hankkeiden suunnittelussa ja haussa, hankkeiden toteutuksessa ja arvioinnissa sekä tulevaisuuden rahoitusmallien suunnittelussa).

Kannatettavaa ovat yhteiset koulutukset/osaamisen lisääminen ja käytännön työkalut, kuten raportointipohjat. Raportoinnissa olisi hyvä mahdollistaa myös kokemustiedon jakaminen.

Ehdotus 11: Tulosten käytäntöön viennin edistäminen periaattein, toimintatavoin ja velvoittein

Monipuolisia ehdotuksia, joita kuitenkin joltain osin olisi hyvä vielä täsmentää. Kehittäminen mahdollistaa monenlaisen tiedon syntymisen ja jakamisen. Pelkkä tulosten levittämisen suunnittelu (suunnitelma) ei ole riittävä, vaan myös hanketta suunniteltaessa tulisi pystyä allokoimaan tulosten levittämiseksi ja siihen liittyvälle vuoropuhelulle sekä arvioinnille hankeaikaa ja rahoitusta.

3 Yleiset huomiot kehittämis ehdotuksista

Yleiset huomiot kehittämis ehdotuksista

Monipuolinen kokonaisuus, joka vahvistaa TKIO-toimintaa koko maassa.

Lignell Minna
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden
opettaja